

der i 1898 er indført her i Landet for ikke mindre end 4 Mill. Kr., modens Udførslen kun er meget ringe og navnlig i de sidste Aar er tagen af. Med Hensyn til Kvaliteten af Havebrugsprodukter tror jeg ikke, man kan sige, at vort Land staar synderlig højt, at vore Havebrugsprodukter ere første Klasses Varer og gennemgaaende afgive en god Handelsvare. Endelig kunde man fremføre som en Anke mod vort Folk, at det ikke har ret Forstand paa at tilberede og konservere Havebrugsprodukter, ligesom det heller ikke inden for vort Folk er ret almindeligt at have den Appetit paa og Lyst til at spise Havesager, som man træffer i andre Lande. Det forekommer mig derfor, at der her foreligger meget store Opgaver, som Staten burde opbølge og støtte langt fyldigere, end Tilfældet er i Øjeblikket.

Med Hensyn til Anvendelsen af denne Konto i sidste Aar, skal jeg ifølge en Beretning, som er udgiven af det kgl. danske Haveselskab, oplyse, at de 4,400 Kr., som Selskabet har haft til Oplæring af Arbejderen og Husmænds Sønner i økonomisk Havebrug, ere komne i alt 40 unge Mennesker til gode, som ere blevne anbragte hos forskellige Handelsgartnere til Uddannelse i økonomisk Havebrug. Det er i Virkeligheden et meget lille Antal, men da Bevillingen ikke er større, og da det her drejer sig om ubemidlede Mennesker, vilde det ikke godt kunne gaa an at tage flere med, naar de skulle have en blot nogenlunde passende Understøttelse. Til det andet Øjemed, til Anvendelse for Husmænds Hustruer og Døtre, har det nævnte Selskab kun haft et Beløb af 1,400 Kr. til Raadighed, for hvilket der er blevet holdt 4 Kursus i det forløbne Aar. Det ene er holdt paa Høng Højskole under Forstander Anders Jørgensen, varede 14 Dage, fra den 15de til den 19de Marts og havde 12 Deltagere. Det andet er holdt paa Klank Højskole under Forstander Jens Nielsen og varede fra den 2den til den 14de Juli med 6 Deltagere. Det tredje blev holdt her ude paa Sjælland i Landsgrav under Forstander Hans Knudsen, det varede i 6 Dage med 16 Deltagere, udelukkende Kvinder. Endelig blev der ogsaa holdt et fjerde Kursus i Landsgrav under den nævnte Forstander, det varede i 14 Dage med 6 Deltagere, hvoraf de 4 vare Mænd og 2 Kvinder. Der har saaledes i alt været 40 Deltagere, som have nydt godt af disse 4 Kursus, nemlig 22 Mænd og 18 Kvinder. Naar disse 1,400 Kr. skulle fordeles mellem 40 Deltagere, bliver det 35 Kr. til hver. Man har ikke kunnet

tage flere med, skønt det hedder i Beretningen, at der har været flere Ansøgere, men man har maattet sige nej til dem, fordi Bevillingen ikke kunde strække saa vidt, som man ønskede, den skulde. Jeg skal med den ærede Formands Tilladelse citere nogle faa Ord af de Beretninger, der foreligger om disse afholdte Kursus. Saaledes skriver Forstander Hans Knudsen, Landsgrav: „Det var mig en sand Glæde at arbejde med disse Mennesker, thi jeg havde hele Tiden en bestemt Følelse af, at jeg havde dem med, idet de baade kunde høre og spørge. Jeg tror, at hvad her er begyndt, vil faa større Betydning for Husmændene, deres Hustruer og Døtre, end de maaske have anet, der først undfangede Tanken om at hjælpe disse Mennesker til Rette, og navnlig ser det ud, som man ikke behøver at være bange for i ret vid Udstrækning at lade Kvinderne faa Del i denne Understøttelse.“ Jeg tror ogsaa, at man her er inde paa den rette Vej, at det særlig gælder om at drage Kvinder til disse Kursus, idet jeg tror, at i det Landbrug, her er Tale om — det er altsaa det allermindste Landbrug, der er i vort Land, Husmandsbruget, eller et Landbrug, der alene indskrænker sig til en Havelod — kommer det først og fremmest an paa Mandens Hustru, altsaa paa Kvinderne. Det er dem, der skulle have den rette Forstaaelse af, hvad de have med at gøre, og hvis de ikke have det, kan man sikkert gaa ud fra, at saa vil i Almindelighed deres Havebrug ikke lykkes, saa vil Udbyttet ikke blive positivt, men i mange Tilfælde negativt, og man vil forstaa, at disse Kvinder mange Gange tabe Lysten. Man ser da disse Haver, som ellers kunde være drevne med et godt Udbytte, ligge hen og kun give et meget ringe Resultat. Ligeledes synes jeg, det er en Fornøjelse at høre Lærerne fra disse Kursus sige, at det har været os en Glæde at lede denne Undervisning, for vi saa, vi havde dem alle med. De kunde høre og spørge, disse Elever. Vi ofre mange Hundrede Tusinde Kroner paa den lærde Skole, jeg vilde ønske, at den lærde Skoles Lærere vilde udtale noget lignende om deres Elever: Vi kunne se, vi have dem med alle sammen, det er Folk, der kunne høre, og Folk, der kunne spørge. Desværre tror jeg ikke, det kan siges. Men det er en Glæde at se, at de Folk, som søge disse Kursus, komme dertil for at lære noget, at de følge Undervisningen med Liv og Lyst. Jeg skal ogsaa citere et Par Ord af, hvad en anden af disse Forstandere siger, nemlig Forstan-